

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

024.431

1959

F. J.

Szerző:

Cím:

30. Élet és Irodalom 1959. II. 6.

Könyvtárak — 14 éven aluli aknak

Ilyesmí is akad?

Se nem egy, se nem kettő: a Szovjetunióban kb. ötezer, Lengyelországban mintegy kétszáz. A nyugat-európai országoknak általában minden nagyobb városa rendelkezik önálló gyermekkönyvtárral.

A gyermekkönyvtár látszólag csak bútorainak méreteiben, könyvvállományának összetételében s a „kölcsonzók”, az olvasók életkorában különbözik a felnőttek-használta társaitól; valójában nagyon lényeges egyedi sajátossággal is bír s ez: szerepe a gyermekek nevelésében.

A modern pedagógia közismerten nagy jelentőséget tulajdonít a gyermek könyvményeinek. Az ekkoriban kialakuló világgépet az olvasmányok teszik teljessé, plasztikussá. Az ilyen társadalom, amely a sokoldalúan képzett, a kultúra értékeit becsülő, az olvasóban mély szellemi élvezetet találó embert tárja eszményképének, a gyermek- és ifjúsági könyvek révén soha nem múló hatást gyakorol a formálódó tudatra, jellemre.

Amde ritka az a szülő, akinek anyagi helyzete lehetővé teszi, hogy vásárlás révén tartson lépést gyermeke könyvrészségével; s többnyire az iskolai könyvtárak sem tudnak elegendő könyvet adni a gyermek kezébe. A jólfelszerelt gyermekkönyvtárak viszont nemcsak könyveket juttatnak a gyermeknek, hanem helyet is az olvasáshoz, fejlettebb fokon pedig speciális kiegészítő élményeket: vetítéseket, rádió- és televíziós műsorok élvezetét, magnetofonszalagra vett felolvasásokat stb.

Óhajító módban kellett volna használnunk az előbbi mondat ígését, mert a mi gyermekkönyvtári viszonyaink egyelőre meglehetősen kezdetlegesek.

A Horthy-időkben éppen-séggel semmiféle társadalmi érdek nem fűződött ahhoz, hogy Magyarországot közművelődési könyvtárak sűrű hálózata szője be. Mivel pedig a gyermekkönyvtárúv általában az említett könyv-hálózat

függvénye végső soron az elmúlt korszak művelődéspolitikáját kell felelőssé tennünk mai elmaradottságunkért is.

Félreértés ne essék: elmaradottságról csak olyan országokhoz képest beszélhetünk, ahol a gyermekkönyvtárak szervezése már a századelő óta folyik. 1913—1914 óta — amikor Szabó Ervin megnyitotta az első önálló gyermekkönyvtárát — és 1945 között csupán egyetlen ilyen jellegű intézmény működött Budapesten, vidéken pedig egyetlenegy sem.

Ma már eljutottunk oda, hogy végre kifejlesztethetjük az önálló gyermekkönyvtárak hálózatát hazánkban is. Pillanatnyilag 47 nagyobb közművelődési könyvtárunkban van önálló helyisége, 9-ben pedig saját kiadóosztala a gyermekolvasóknak, 23 könyvtár pedig időben különíti el a velük való foglalkozást: 172 jelentősebb közművelődési könyvtárból tehát 79 helyen létesült valami külön szolgálat a gyermekeknek.

Az eszményi megoldás jelenlegi viszonyaink közt a külön helyiség. Sajnos, még a meglévő termek, szobák sem felelnek meg mindenütt a célnak: többségük kicsiny, sötét berendezésű, felszerelésük általában szegényes.

A könyvtárosok megfelelő képzettsége az a második elengedhetetlen feltétel, amely gyermekkönyvtárak létesítéséhez szükséges. Jelenleg 55 szakember működik ebben a könyvtárosi munkakörben; sajnos, egy részük még a középiskolát sem végezte el, holott a pedagógiai képzettség — gyermekekkel foglalkozván — mindenképpen szükséges lenne. 1958 nyarán 34 budapesti könyvtáros végezte el a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár és ? Gyermekkönyvtári szakbizottság által szervezett speciális tanfolyamot; a vidékre ebben az esztendőben kerül sor.

A könyvvállomány elégtelensége az a harmadik feltétel, amely pillanatnyilag

gyermekkönyvtár-ügyünk legérzékenyebb pontja, de amelyen könnyebb volna segíteni.

A statisztikai adatok jelentős hiányosságokra hívják fel a figyelmet. Az elmúlt években csökkentett könyvbeszerzési lehetőségeket elsősorban a gyermek-részlegek érezték meg. Ennek következménye az, hogy az olvasók száma is csökken, mivel a könyvtárak nem tudják igényeiket kielégíteni.

A könyvvállomány elégtelenségét igen plasztikusan mutatja az egy olvasóra „eső” könyvtári gyermekkönyvek száma: mindössze 2. Ha figyelembe vesszük, hogy az 5—14 éves korú gyermekeknek csak mintegy 18—20 százaléka jár rendszeresen könyvtárba, világossá válik, hogy a kis könyvvállomány jelenti ma a „szűk keresztmetszetet” a gyermekkönyvtár-részlegek munkájában, a kis könyvvállomány fejlődésük legmeredekebb gátja.

Meg kell jegyezni azt is, hogy különösen vidéken rendkívül magas a könyvek „forgási sebessége”: sokuk hetenként, kéthetenként kerül új kezekbe s természetesen hamarabb rongálódik.

Mi legyen az első lépés gyermekkönyvtár-ügyünk előmozdításában?

A legközvetlenebb segítséget — maguk a könyvtárak adhatnak gyermekrészlegeinknek. Ha a rendelkezésükre álló vásárlási lehetőségeknél csak annyira vennék figyelembe a gyermekrészleget, amennyire azt a gyermekek számaránya megköveteli, máris jelentős mértékben felfríszíthetnék a könyvvállományt.

Ennek azonban feltétele az is, hogy több gyermek- és ifjúsági könyv kerüljön a piacra, vagy legalábbis a meglévő könyveket nagyobb példányszámban adják ki.

A gyermekkönyvvállomány mennyiségi növelése nemcsak azt eredményezné, hogy nagyobb a választék, több az új olvasó — segítené lelassítani a

Budapestre vonatkozó újságcikkek		Oszdtályozás	
		Tárgy 02.1.37	Hely C109
Szerző:		Idő 1959	
Cím:		Személy	
Forrás:		Helyszám	
		(Hely)	(Idő)
		(Köt. v. füz.)	(Oldal)

könyvek forgási sebességét is, ami csökkentené az elhaszná-lódás mértékét.

Ezzel egyidejűleg magasabb szintre lehetne emelni a gyer-mek olvasókkal való foglalko-zást is.

Jelenleg csaknem vala-mennyi gyermekrészlagnél felnőttek között alkalmazotti módszereket alkalmazják: ka-talógusokat tesznek elébük, a könyvraktár zárt stb. A ta-pasztalatok azonban azt mu-tatják, hogy ezek a módszerek a gyermekolvasók esetében nem válnak be. A jó könyvtá-ros mindent elkövet, hogy a gyermekolvasó szellemi igé-nyeihez alkalmazkodják.

Míndezek a lépések és ja-vaslatok azonban csupán mennyiségi változásokat hoz-hatnak; minőségi változást csak társadalmi segítség ered-ményezhet.

Nemcsak szakmai körökben — társadalmi méretekben is vitára kellene bocsátani a gyermekkönyvtárak ügyét. Ez a vita minden bizonnyal meg-győzné mind a szülőket, mind az illetékes vezetőket a gyer-mekkönyvtárak hasznáról, szükségességéről. Ezekután lé-nyegesen könnyebb lenne akár nagyszabású gyűjtőakció szer-vezése, akár más módszer a gyermekkönyvrészlerek kisé-lesítésére, szaporítására.

Az Országos Könyvtárügyi

Tanács tavaly hozott hatá-rozatai máris hoztak eredmé-nyeket. A Fővárosi Tanács tudvalevőleg minta-gyermek-könyvtár építéséhez fogott hozzá; több tudományos könyvtár „kötelempéldány” if-júsági műveit ajánlotta fel a gyermekkönyvtárak támogatá-sára; a *Kiadói Főigazgatóság* 30 mű kiadását vállalta terven felül.

A tömegszervezeteknek, a tanácsoknak, a különböző in-tézményeknek, a nevelőknek és a szülőknak is fel kellene figyelniök arra a szerepre, amelyet a gyermekkönyvtá-raink a gyermek nevelésében betöltenek — illetve betölt-hetnének.